

Nr 68.

Av herr **von Stockenström**, om inrättande av ett ordinarie provinsialläkardistrikt i Björnlunda.

I årets statsverksproposition föreslås till bidrag till extra provinsialläkares avlöning m. m. ett förslagsanslag av 20,500 kronor. Härvid åberopas medicinalstyrelsens beräkning, i vilken anföres, att från och med den 1 januari 1936 komme statsbidraget till ett av berörda distrikt att upphöra, men i stället tillkomme från och med den 1 oktober 1934 statsbidrag till nyinrättat extra distrikt. Enligt vad jag inhämtat gäller indragandet av statsbidrag Björnlunda extra distrikt i Södermanlands län.

Genom donation av en enskild person, E. Rosenberg, inrättades 1809 Daga härads hälsovårdsfond för anställande av en läkare i Daga härad, och alltsedan denna tid har också denna läkaretjänst uppehållits. Fonden äger en läkarbostad invid Björnlunda station samt disponerar ett kapital av omkring 30,000 kronor. Med fondens medel skall läkarbostadens underhåll och diverse andra utgifter bestridas, varför fondens avkastning numera icke räcker till för större lönebidrag åt läkaren än 500 kronor, och har läkarens lön de senare åren därutöver bestritts dels med statsbidrag å 1,000 kronor och dels med 3,500 kronor per år, som anvisats av de tre kommuner, Björnlunda, Gryt och Gåsinge, som distriktet omfattar.

Inför farhågan, att statsbidraget skulle komma att indragas, och då kommunerna ej ansåge sig kunna i vidare mån än som hittills skett bidraga till läkarens avlöning, beslöto kommunalfullmäktige i de tre nämnda socknarna våren 1934 att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan att i och för läkardistriktets framtida bestånd få detsamma anordnat som ordinarie provinsialläkardistrikt eller att i annat fall statsbidrag lika som hittills måtte utgå till extra provinsialläkares avlöning. Samtidigt med denna anhållans avlåtande överlämnades även en petition av enahanda innehåll, undertecknad av 1,055 personer i Björnlunda, 1,066 personer i Gryt och 776 personer i Gåsinge, motsvarande i respektive socknar 90 %, 98 % och 93 % av där mantalsskrivna personer.

Över ifrågavarande framställningar ha yttranden avgivits av bland andra extra provinsialläkaren i Björnlunda, provinsialläkaren i Gnesta, lasarettsläkaren å länslasarettet i Flen, t. f. förste provinsialläkaren, landstingets förvaltningsutskotts sjukvårdsavdelning samt länsstyrelsen i Södermanlands län.

Extra provinsialläkaren i Björnlunda påpekar härvid bland annat, att distriktet för närvarande har en areal av 2.95 kvadratmil och en befolkning av 5,119 personer, men genom att inom distriktet finnes ett internatläroverk samt flera barnhem och liknande anstalter samt befolkningen i en trakt utom distriktet, Hyltingeö, på grund av dennas belägenhet söker sin läkar-

vård i Björnlunda, så utgör hela folkmängden, som denna läkartjänst betjänar, minst 5,700 à 5,800 personer. Längsta väglängden från läkarens bostad är norrut 23—25 kilometer och västerut 30 kilometer. Antalet sjuk- och tjänsteresor utgjorde

år 1930	627
år 1932	674
1:a halvåret 1934	405

De läkare, som senast innehaft tjänsten, kvarstannade här 13 och 18 år, vittnande om full sysselsättning, och under de 7 år nuvarande läkaren innehaft sin tjänst har en ständig tendens till stegring i arbetet visats. Sammanfattningsvis anföres, att läkaren i Björnlunda har ett arbete, som till sin omfattning väl kan mäta sig med det, som åvilar mången ordinarie provinsialläkare, att det nuvarande distriktets gränser och stationsorten för läkaren äro synnerligen lyckligt placerade samt att distriktets indragning skulle få en högst ogynnsam inverkan på dess hälso- och sjukvård och betyda en allvarlig tillbakagång i utvecklingen.

Provinsialläkaren i Gnesta tillstyrker framställningen på de villkor, som kunna uppnås. Lasarettsläkaren å länslasarettet i Flen anför bland annat, att under åren 1930—1934 har från Björnlundadistriktet inremitterats ej mindre än 32,8 % av samtliga till lasarettet inremitterade fall, att distriktet har en naturlig belägenhet och ej lämpligen kan uppdelas mellan Gnesta och Malmköping. Under erinran om befolkningens inställning och vana att få behovet av läkarvård tillgodosett på sätt som nu sker förordas på det varmaste att distriktet bibehålles.

T. f. förste provinsialläkaren i Södermanlands län anför: »Uttalandena från de kommunala myndigheterna såväl som av orsbfolkningen inlämnade och med talrika namnunderskrifter försedda petitioner visa med all önskvärd tydlighet, att den nuvarande, sedan mer än 100 år bestående läkartjänsten i Björnlunda på ett utmärkt sätt tillgodoser det lokala behovet av läkarvård i denna del av länet. En indragning av distriktet skulle därför komma att medföra en avsevärd försämring av möjligheterna till erhållandet av den billigare läkarvård, som en tjänsteläkartjänst medför, för ett stort befolkningsområde, som sedan gammalt vant sig att anlita läkaren i Björnlunda. Det framgår även av handlingarna och är sedan gammalt väl känt, att distriktet trots att det är ett av de mindre ger sin läkare fullt upp med arbete. Jag anser därför, att Björnlunda distrikt bör bibehållas och att, då behovet av en tjänsteläkare därstädes ej kan sägas vara tillfälligt, en ordinarie provinsialläkartjänst bör inrättas därstädes. Om av organisatoriska eller ekonomiska skäl detta ej låter sig göra, bör åtminstone den av allmänna medel delvis avlönade extra provinsialläkartjänsten bibehållas.»

Landstingets förvaltningsutskotts sjukvårdsavdelning tillstyrker framställningen med kännedom om förhållandena i de trakter, distriktet omfattar. Länsstyrelsen i Södermanlands län anför: »Av utredningen i ärendet och särskilt de uttalanden, som gjorts av lasarettsläkaren vid länslasarettet i

Flen, framstår såsom uppenbart, att sjukvården inom de socknar, som för närvarande bilda Björnlunda extra provinsialläkardistrikt, skulle lida ett allvarligt avbräck genom indragning av den läkarbefattning, vilken sedan mera än 100 år tillbaka funnits inrättad för orten, och länsstyrelsen vill fördensskull livligt tillstyrka bifall till ettdera av de ovannämnda alternativen, av vilka enligt länsstyrelsens mening företräde bör givas åt det förstnämnda eller distriktets ombildning till ordinarie provinsialläkardistrikt.»

Medicinalstyrelsen har ännu ej avgivit yttrande över förenämnda framställningar.

Därest statsbidrag ej vidare kommer att utgå till tjänsten i fråga och då kommunerna ej kunna lämna ytterligare bidrag, skulle den sannolika följden bliva, att någon läkare ej vidare skulle vara boende inom det område distriktet omfattar. Gnesta, dit befolkningen väl då bleve hänvisad, är beläget strax intill länsgränsen, i yttersta östra kanten, och avståndet dit från västligaste delen av Björnlundadistriktet bleve då 3 à 4 mil. Av utlåtandena framgår med all tydlighet, att läkarna i Gnesta och Björnlunda båda haft full sysselsättning, och en hopslagning till ett distrikt av nämnda båda områden skulle för ortsbefolkningen, särskilt i Björnlundadelen, innebära allvarliga olägenheter, försämrade kommunikationer till läkare och ett sämre tillgodo-seende av läkarvårdens krav. Då det ej torde kunna förebäras skäl för att vissa landskommuner skola för att få sin läkarfråga ordnad vidkännas särskilda kostnader, medan andra äro helt befriade härifrån, synes det rik-tigaste vara, att Björnlunda extra distrikt ombildas till ordinarie.

Man vill ju gärna tro, att utvecklingen i hela landet skall gå mot förbättrad läkarvård och vidgade möjligheter särskilt för landsbygdens befolkning att utan alltför stora svårigheter och ekonomiska uppoffringar kunna komma i åtnjutande härav. Att en läkartjänst, som ägt bestånd i över 100 år, skall bringas att upphöra, och ortsbefolkningen därigenom få en väsentlig försämring i här berörda avseende, kan knappast vara rimligt och överensstämmande med statsmakternas avsikter i en tid, då eljest en allmän strävan mot förbättrad folkhälsa och folkhygien gör sig gällande.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att ett ordinarie provinsialläkardistrikt inrättas i Björnlunda och att härför erforderligt anslag anvisas, eller, om detta nu ej kan ske, att Björnlunda extra provinsialläkardistrikt bibehålles och att i statsverkspropositionen upptaget anslag om 20,500 kronor till statsbidrag till extra provinsialläkares avlöning höjes med 1,000 kronor, så att bidrag till nämnda extra provinsialläkartjänst fortfarande kan utgå.

Stockholm den 22 januari 1935.

B. v. Stockenström.

